INSETE

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ

ΕΚΘΕΣΗ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟΥ ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΜΙΣΘΟΥ ΚΑΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Δυνάμει της διαδικασίας του αρ. 103 του ν.4172/2013

ΑΘΗΝΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2024

1. Σύνοψη

Τα τελευταία τρία χρόνια έχουν γίνει τρείς αυξήσεις στον Κατώτατο Μισθό (ΚΜ) στην Ελλάδα: Η πρώτη κατά 10,91% (27,21% για τους νέους έως 25 ετών) από 1/2/2019, η δεύτερη από 1/1/2022 κατά 2,0% και η τρίτη από 1/5/2023 κατά 7,5%. Οι αυξήσεις αυτές έγιναν με τις ακόλουθες Υπουργικές Αποφάσεις:

Με την Απόφαση Αριθμ. οικ. 4241/127/30 Ιανουαρίου 2019 του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΥΕΚΑΚΚΑ), που εκδόθηκε με βάση το Άρθρο 103 του ν. 4172/2013, καθορίστηκε ο κατώτατος μισθός των Υπαλλήλων στα € 650 μηνιαίως (από € 586,08) και κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών στα € 29,04 (από € 26,18). Οι ανωτέρω μισθοί είναι για 14 πληρωμές ετησίως. Επομένως, σε 12μηνη βάση ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε το 2019 στα € 758,33 (από € 683,76).

Για τους νέους κάτω των 25 ετών η αύξηση του κατώτατου μισθού ήταν στα € 650 (από € 510,95) και σε 12μηνη βάση στα € 758,33 (από € 596,11).

Η απόφαση αυτή, που εφαρμόστηκε από την 1η Φεβρουαρίου 2019, συνιστούσε αύξηση του μηνιαίου κατώτατου μισθού κατά € 63,92 (ή κατά 10,91%), ενώ για τους νέους έως 25 ετών η αύξηση ανερχόταν σε € 139,05 (ή κατά 27,21%).

Με την Απόφαση Αριθμ. ΥΑ 107675/27.12.2021 του ΥΕΚΑΚΑ (Άρθρο 103 του ν. 4172/2013), καθορίστηκε ο κατώτατος μισθός των Υπαλλήλων στα € 663 μηνιαίως (από € 650) και κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών στα € 29,62 (από € 29,04). Οι ανωτέρω μισθοί είναι για 14 πληρωμές ετησίως. Επομένως, σε 12μηνη βάση ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε από 1.1.2022 στα 773,5 (από € 758,33).

Η απόφαση αυτή εφαρμόζεται από την 1η Ιανουαρίου 2022 και αυξάνει τον μηνιαίο κατώτατο μισθό κατά € 15,17, ή κατά 2.0%.

Με την Υ.Α. 38866/2022Η/21.4.2022 του ΥΕΚΑΚΑ (Άρθρο 103 του ν. 4172/2013), καθορίστηκε ο κατώτατος μισθός των Υπαλλήλων στα € 713 μηνιαίως (από € 663 μηνιαίως) και κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών στα € 31,85 (από € 29,62). Οι ανωτέρω μισθοί είναι για 14 πληρωμές ετησίως. Επομένως, σε 12μηνη βάση ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε από 1.5.2022 στα € 831,83 (από € 773,5).

Η απόφαση αυτή εφαρμόζεται από την 1η Μαΐου 2022 και αυξάνει τον μηνιαίο κατώτατο μισθό κατά € 50, ή κατά 7,54%.

Από τα ανωτέρω προκύπτει αύξηση του κατώτατου μισθού κατά μέσο όρο το 2022 στα € 812,39 (έναντι € 758,3 το 2021), ή κατά 7,13% σε ετήσια βάση.

Με την Υ.Α. 31986/2023 του ΥΕΚΑΚΑ (Άρθρο 103 του ν. 4172/2013), καθορίστηκε ο ΚΜ των Υπαλλήλων στα € 780 μηνιαίως (από € 713) και κατώτατο ημερομίσθιο των εργατοτεχνιτών στα € 34,84 (από € 31,85). Οι ανωτέρω μισθοί είναι για 14 πληρωμές ετησίως. Επομένως, σε 12μηνη βάση ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε από 1.4.2023 στα € 910 (από € 831,83), ή κατά +9,61%

Για το 2024 σχεδιάζεται τώρα νέα αύξηση του κατώτατου μισθού (ΚΜ). Η πρόταση του ΙΝΣΕΤΕ (με βάση την ανάλυση που ακολουθεί) είναι για αύξηση κατά 5,0% από την 1η Απριλίου 2024, με τον ΚΜ να διαμορφώνεται στα € 819 σε 14μηνη βάση και στα € 955,5 σε 12μηνη βάση. Στο Διάγραμμα 1, παρουσιάζεται η εξέλιξη του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα στην περίοδο 1998-2024, όπου γίνεται η υπόθεση εργασίας οτι το 2024 ο ΚΜ θα προσδιοριστεί σύμφωνα με την πρόταση του ΙΝΣΕΤΕ.

Επίσης, στον Πίνακα 1, παρουσιάζεται η εξέλιξη του ΚΜ (12 πληρωμές ετησίως) στην περίοδο 2019-2023 και 2019-2024 - μετά την έξοδο της Ελλάδος από το 3ο Μνημόνιο τον Ιούλιο 2018, καθώς και στις περιόδους 2014-2023 και 2014-2024.

Διάγραμμα 1. Η εξέλιξη του Κατώτατου Μηνιαίου Μισθού στην Ελλάδα (14 πληρωμές ετησίως)

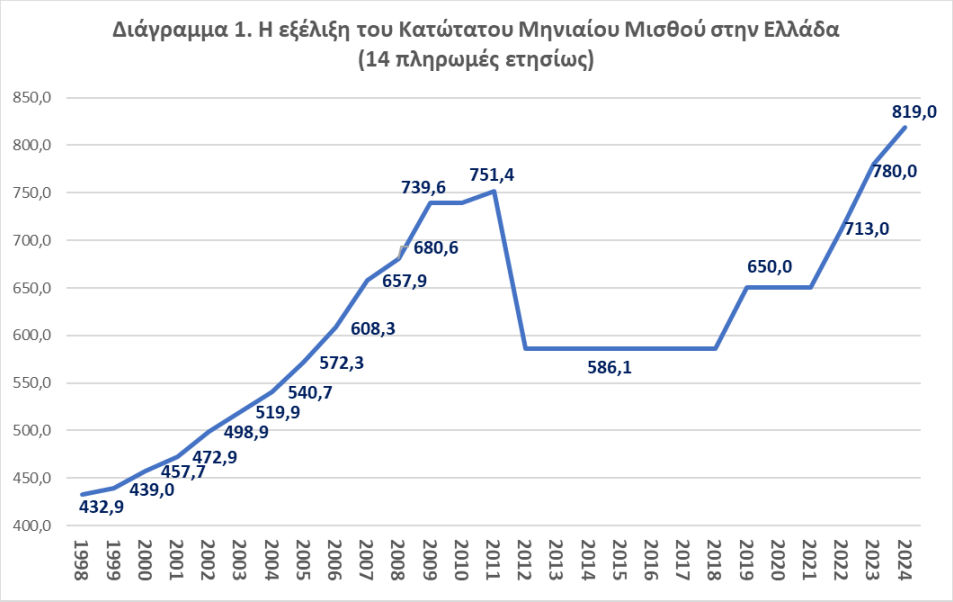

Πίνακας 1. Κατώτατος Μισθός (12 πληρωμές ετησίως), ΑΕΠ (σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές), ΔΤΚ, και Εισαγωγές Α&Υ

	Κατώτατος Μισθός		Ονομαστικό ΑΕΠ	ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015	ΔΤΚ	Εισαγωγές Α&Υ, Τρεχ. Τιμές
	Τρέχουσες τιμές	Σταθερές τιμές 2020				
2013	**683,8**	**662,5**	**179.884**	**175.879**	**103,22**	**58.767**
2018	683,8	**676,9**	179.558	**180.387**	101,01	73.901
2019	758,3	**748,9**	183.347	**183.777**	101,26	76.594
2020	758,3	**758,3**	165.016	**166.656**	100,00	65.637
2021	758,3	**749,2**	181.500	**180.621**	101,22	88.416
2022	812,4	**732,0**	206.620	**190.659**	110,99	121.617
2023	890,5	**775,4**	219.849	**195.030**	114,83	113.104
2023/2018 % Δ	**30,2%**	**14,6%**	**22,4%**	**8,1%**	**13,7%**	**53,0%**
2024*	944,1	**803,1**	230.841	**200.101**	117,55	119.664
2024/2018 % Δ	**38,1%**	**18,6%**	**28,6%**	**10,9%**	**16,4%**	**61,9%**
ΜΕΡΜ 2019-2023	**5,42%**	**2,75%**	**4,13%**	**1,57%**	**2,60%**	**8,88%**
ΜΕΡΜ 2019-2024	**5,52%**	**2,89%**	**4,28%**	**1,74%**	**2,56%**	**8,36%**
ΜΕΡΜ 2014-2023	**2,68%**	**1,59%**	**2,03%**	**1,04%**	**1,07%**	**6,77%**
ΜΕΡΜ 2014-2024	**2,98%**	**1,77%**	**2,29%**	**1,18%**	**1,19%**	**6,68%**

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, * Εκτιμήσεις ΙΝΣΕΤΕ

Η αύξηση του ΚΜ ανήλθε στο 30,2% το 2023 έναντι του 2018, έναντι αύξησης 22,4% του Ονομαστικού ΑΕΠ και 14,8% του ΔΤΚ. Οι αυξήσεις στον ΚΜ στην περίοδο 2019-2023 ήταν σημαντικά υψηλότερες από τις αυξήσεις που προέκυπταν από τις προτάσεις των επιστημονικών οργανισμών και των συνδικαλιστικών φορέων (εκτός της ΓΣΕΕ).

Ωστόσο, αυτή η σημαντική αύξηση στον ΚΜ, δεν φαίνεται να είχε αρνητική επίπτωση στην Ελληνική οικονομία, δεδομένου ότι η διεθνής ανταγωνιστικότητα της Χώρας (με βάση το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος - REERULC) ήταν βελτιωμένη το 2023 έναντι του 2018, αφού η REERULC ήταν υποτιμημένη το 2023 κατά -9,6% έναντι του 2018, όπως αναλύεται εκτενέστερα στη συνέχεια.

Επιπλέον των ανωτέρω, η Ελληνική οικονομία βρισκόταν στην περίοδο 2019-2023 σε πορεία ανάπτυξης, η οποία, μετά την προσωρινή σημαντική οπισθοδρόμηση το 2020 λόγω του Covid-19, συνεχίστηκε απρόσκοπτα στην περίοδο 2021-2023, και αυτό παρά τις πολύ σημαντικές γεωπολιτικές διενέξεις, τη μεγάλη ενεργειακή κρίση και την εκτίναξη του πληθωρισμού σε πολύ υψηλά επίπεδα το 2022 και σε κάποιο βαθμό και το 2023. Ως εκ τούτου, η Ελληνική οικονομία είχε τη δυνατότητα να απορροφήσει χωρίς επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα και τη μεγάλη αύξηση του ΚΜ που προαναφέρθηκε.

Όσον αφορά τον πληθωρισμό, σημειώνεται ότι αυξήθηκε σημαντικά το 2022 λόγω των αναταραχών στην προσφορά καυσίμων, τροφίμων και άλλων προϊόντων. Μεταξύ 2021 και 2023 οι τιμές αυξήθηκαν κατά 13,4% . Αυτό συνέβη μετά την ουσιαστική στασιμότητα τιμών την περίοδο 2010-2021. Την ίδια περίοδο (2021 – 2023) η αύξηση του ΚΜ ανήλθε σε 17,4%, ενώ υπήρξαν σημαντικές ενισχύσεις με επιδόματα και με φορολογικές ελαφρύνσεις στα πλαίσια αντιμετώπισης του αυξημένου ενεργειακού κόστους.

Αναφορικά με την απασχόληση και την παραγωγικότητα την περίοδο 2019-2023 (βλ. Πίνακα 2), καταγράφηκε σχετικά ικανοποιητική αύξηση της απασχόλησης με ΜΕΡΜ 0,94% (παρά την μείωση της κατά -2,6% το 2020). Αυτή η εξέλιξη, με δεδομένη την αύξηση του ΑΕΠ με ΜΕΡΜ 1,58% (2020: -9,32%), συνεπάγεται αύξηση της παραγωγικότητας (του ΑΕΠ/Απασχολούμενο) με ΜΕΡΜ 0,63% (2020: -6,9%). Μεταξύ 2021-2023, η αύξηση του ΑΕΠ/Απασχολούμενο ήταν με ΜΕΡΜ 3,59% και στην περίοδο 2021-2024 εκτιμάται στο 3,06%. Παρατηρείται δηλαδή, ικανοποιητικός ρυθμός αύξησης της απασχόλησης και αύξηση του ΑΕΠ/ απασχολούμενο. Οι εξελίξεις αυτές επιτρέπουν την αύξηση του ΚΜ κατά ποσοστό που προσδιορίζεται από την αύξηση της παραγωγικότητας (ΑΕΠ/Απασχολούμενο) στην Ελλάδα και σε σχέση με την αύξηση των μισθών και της παραγωγικότητας στις ανταγωνίστριες χώρες.

Πίνακας 2.0. Εξέλιξη του ΑΕΠ/απασχολούμενο και της ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος έναντι της ΕΕ-20

Περίοδος	% Δ Απασ-χόληση	% Δ ΑΕΠ Σταθ. Τιμές	%Δ ΑΕΠ/Απασ-χολούμενο	% Δ Αμοιβές/Απασ-χολούμενο	% Δ ULC	% Δ ULC ΕΕ-19	% Δ REER - Relative ULC
ΜΕΡΜ 1990-2007	**1,0**	**3,1**	**2,1**	9,0	6,9		
2008	1,3	-0,3	-1,6	3,7	5,4	3,9	1,4
2009	-0,6	-4,3	-3,7	3,1	7,1	4,6	2,4
2010	-2,6	-5,5	-3,0	-2,0	1,0	-0,7	1,7
2011	-6,9	-9,1	-2,4	-3,8	-1,5	0,6	-2,1
2012	-6,3	-7,3	-1,1	-3,0	-2,0	1,9	-3,8
2013	-2,6	-3,2	-0,6	-7,5	-6,9	1,1	-7,9
ΜΕΡΜ 2008-2013	**-3,8**	**-5,9**	**-2,2**	**-2,7**	-0,56	1,5	-2,0
2014	0,9	0,5	-0,4	-2,0	-1,6	0,7	-2,2
2015	0,7	-0,2	-0,9	-2,4	-1,5	0,4	-1,9
2016	3,4	-0,5	-3,8	-3,7	0,1	0,8	-0,7
2017	-0,5	1,1	1,6	1,5	-0,1	0,7	-0,8
2018	4,6	1,7	-2,8	-3,8	-1,0	1,9	-2,9
ΜΕΡΜ 2014-2017	**1,8**	**0,5**	**-1,3**	**-2,1**	-0,84	0,9	-1,7
2019	2,2	1,9	-0,3	-0,3	0,0	1,9	-1,9
2020	-2,6	-9,3	-6,9	-0,4	7,0	4,6	2,3
2021	1,2	8,4	7,1	3,8	-3,1	-0,2	-2,9
2022	2,5	5,6	3,0	2,5	-0,5	3,4	-3,7
ΜΕΡΜ 2019-2022	**0,80**	**1,40**	**0,59**	**1,38**	0,79	2,41	-1,58
2023	1,5	2,3	0,8	4,9	4,1	6,0	-1,8
ΜΕΡΜ 2019-2023	**0,94**	**1,58**	**0,63**	**2,08**	1,44	3,12	-1,63
ΜΕΡΜ 2021-2023	**1,73**	**5,38**	**3,59**	**3,73**	**0,13**	**3,04**	**-2,82**
2024* (5,0%)	**1,1**	**2,6**	1,5	4,2	2,7	3,8	-1,1
ΜΕΡΜ 2019-2024	**0,97**	**1,75**	**0,77**	**2,43**	1,65	3,23	-1,54
ΜΕΡΜ 2021-2024	**1,57**	**4,68**	**3,06**	**3,85**	**0,76**	**3,23**	**-2,39**

Πηγή: EC, Statistical Annex European Economy, Autumn 2023. * εκτιμήσεις για την περίοδο 2023-2024

Η προτεινόμενη από το ΙΝΣΕΤΕ αύξηση του ΚΜ κατά 5,0%, εκτιμάται ότι – σε ετήσια βάση - θα συνεπάγεται την αύξηση των μισθολογικών αμοιβών/ απασχολούμενο στην οικονομία κατά 4,2% (έναντι εκτιμώμενης αύξησής τους κατά 4,5% στη Ζώνη του Ευρώ). Επίσης, η αύξηση του ΑΕΠ/απασχολούμενο το 2024 εκτιμάται από το ΙΝΣΕΤΕ στο 1,5% στην Ελλάδα, έναντι μόλις 0,7% στη Ζώνη του Ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (ULC) εκτιμάται ότι θα αυξηθεί στην Ελλάδα κατά 2,7%, έναντι της εκτιμώμενης αύξησής του κατά 3,8% στη Ζώνη του Ευρώ. Αυτές οι εξελίξεις συνεπάγονται νέο κέρδος ανταγωνιστικότητας για την Ελλάδα (έναντι της Ζώνης του Ευρώ) κατά -1,1 π.μ. το 2024 (Πίνακας 2).

Τέλος, το ΙΝΣΕΤΕ εκτιμά την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ το 2024 κατά 5,0%. Λαμβανομένου υπόψη και του carry over το πρώτο τρίμηνο από την προηγούμενη αύξηση του ΚΜ τη 1η Απριλίου 2023, και με την υπόθεση εργασίας οτι ο ΚΜ θα αυξηθεί κατά 5% από 1ης Απριλίου, η αύξηση του ΚΜ για το σύνολο του 2024 θα ανέλθει σε 6,03% και θα είναι και πάλι υψηλότερη από την αντίστοιχη του ΑΕΠ, όπως και την περίοδο 2019-2023 (Πίνακας 1.).

2. Η εξέλιξη των βασικών παραγόντων που προσδιορίζουν τον Κατώτατο Μισθό (ΚΜ).

Οι κρίσιμοι παράγοντες για τον προσδιορισμό της αύξησης του ΚΜ είναι:

(i) η αποτροπή κάθε μορφής ανατροφοδότησης του πληθωρισμού από την αύξηση του Κόστους Εργασίας ανά Μονάδα Προϊόντος (ULC).

(ii) η περαιτέρω βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας, όπως αυτή προσδιορίζεται από την Πραγματική Σταθμισμένη Συναλλαγματική Ισοτιμία του Ευρώ για την Ελλάδα, με βάση το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (REERULC),

(iii) η συγκράτηση της εγχώριας ζήτησης σε επίπεδα που θα αποτέρψουν τη συνέχιση της εκρηκτικής αύξησης των εισαγωγών A&Y (όπως συνέβη στην περίοδο 2019-2023 - παρά την αναμενόμενη ελάχιστη αύξησή τους το 2023).

2.1. Κατώτατος μισθός και πληθωρισμός

Ο μέσος πληθωρισμός στην περίοδο 2011-2021 δεν υπερέβαινε το 0,17% με τον ΔΤΚ το 2021 να είναι αυξημένος κατά μόλις 1,91% έναντι του 2010. Όπως και διεθνώς, ο πληθωρισμός άρχισε να αυξάνει από τα μέσα του 2021, με το μέσο πληθωρισμό να διαμορφώνεται τελικά στο 1,22% το 2021. Στη συνέχεια, η αύξηση του πληθωρισμού επιταχύνθηκε από τις αρχές του 2022, με την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και την συνακόλουθη ενεργειακή κρίση και τις διαταραχές στην προσφορά τροφίμων και πολλών άλλων προϊόντων. Το 2022, παρά τις επιδοτήσεις των τιμών καταναλωτή της Ηλεκτρικής Ενέργειας, καθώς και στις τιμές του Φυσικού Αερίου, του Πετρελαίου Θέρμανσης και της Βενζίνης, ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 9,65%.

Από το 4ο 3μηνο 2022 άρχισε η πτωτική πορεία του πληθωρισμού, που συνεχίστηκε το 2023, όταν ο μέσος πληθωρισμός μειώθηκε στο 3,46%.

Διάγραμμα 3. Εξέλιξη του κατώτατου Μισθού (ΚΜ) και του ΔΤΚ (2000=100)

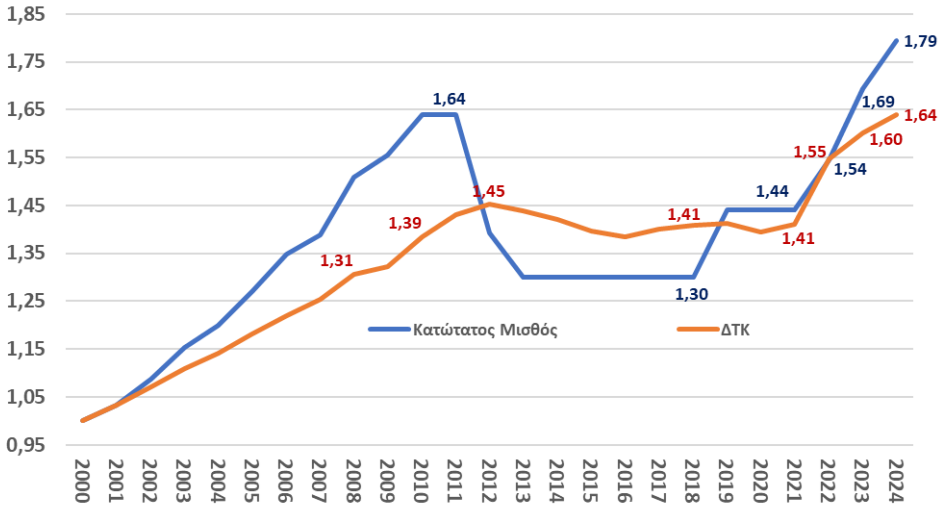

Εξετάζοντας την περίοδο μετά την έξοδο από τα Μνημόνια το 2018, ο πληθωρισμός το 2023/2018 ήταν 13,7%, ενώ η αύξηση του ονομαστικού ΚΜ 30,2%, και σε πραγματικές τιμές 14,6%. Συγκριτικά με το 2000, η αύξηση του ΚΜ το 2023 ανήλθε στο 69,29%, έναντι αύξησης 60,12% του ΔΤΚ στην ίδια περίοδο. Έτσι, για πρώτη φορά μετά το 2011, ο δείκτης του ΚΜ ήταν υψηλότερα από τον ΔΤΚ και αυξημένος σε σταθερές τιμές 2000 (κατά 5,72%).

Για το 2024 ο μέσος πληθωρισμός εκτιμάται στο 2,4% και η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ κατά 5,0%. Η προτεινόμενη αύξηση του ΚΜ κατά 6,0% το 2024 έναντι του 2023 είναι ελαφρά μεγαλύτερη από την αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ (5,0%), ενώ και η αύξησή του σε σταθερές τιμές (κατά 3,57% το 2024) είναι επίσης σημαντική και λαμβάνει υπόψη και άλλους παράγοντες, και κυρίως την αύξηση των μισθολογικών αμοιβών και του ULC στις ανταγωνίστριες χώρες και των σχετικών επιπτώσεων στην ανταγωνιστικότητα της χώρας.

2.2. Κατώτατος μισθός και ονομαστικό ΑΕΠ

Με βάση το 2000=100, το 2018 το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές είχε ανέλθει στο 1,27 και ο κατώτατος μισθός στο 1,30 (Διάγραμμα 2). Στην περίοδο 2019-2023, το ονομαστικό ΑΕΠ αυξήθηκε με ΜΕΡΜ 4,13% ενώ για την περίοδο 2019-2024 εκτιμάται ΜΕΡΜ 4,28%. Στις ίδιες περιόδους η αύξηση του ΚΜ εκτιμάται με ΜΕΡΜ 5,42% και 5,52% αντίστοιχα (Πίνακας 1).

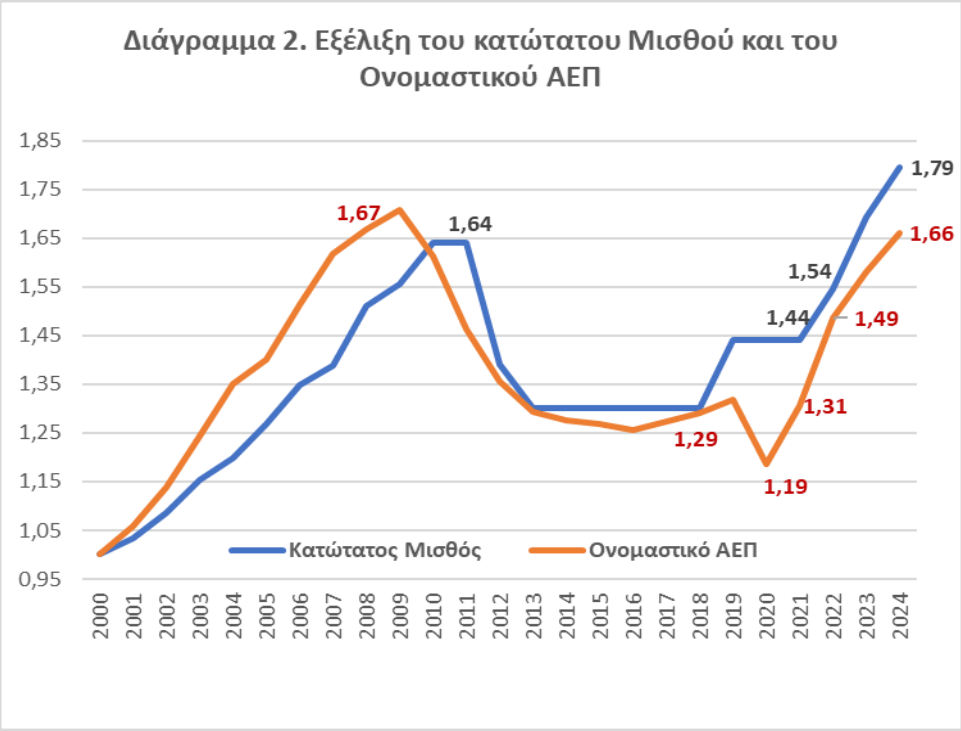

Ως αποτέλεσμα, ο δείκτης του ΚΜ ανήλθε στο 1,69 το 2023 (δηλαδή, ήταν αυξημένος το 2023 κατά 69,29% έναντι του 2000), ενώ του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές ανέκαμψε στο 1,58 το 2023 (αυξημένο κατά 58,13% έναντι του 2000).

Για το 2024 εκτιμάται αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ κατά 5,0% (ΑΕΠ σε σταθερές τιμές: 2,6%, αποπληθωριστής ΑΕΠ: 2,34%). Επομένως, η αύξηση του ΚΜ κατά 5,0% από τον Απρίλιο του 2024 (αλλά κατά 6,03% το 2024 έναντι του 2023), υπερβαίνει την αύξηση του ΑΕΠ το 2024.

2.3. Κατώτατος μισθός και εξέλιξη μισθολογικού κόστους.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 3., η μεγάλη μείωση του κατώτατου μισθού το 2012 είχε σημαντική επίπτωση στη διαμόρφωση του μισθολογικού κόστους στην Ελλάδα το 2012 και το 2013, με το σχετικό δείκτη μισθολογικού κόστους (ΔΜΚ = σύνολο ακαθάριστων αμοιβών/πραγματοποιηθείσες ώρες εργασίας) να σημειώνει σημαντική πτώση κατά -8,2% και κατά -9,9% αντίστοιχα, μετά την πτώση του κατά -4,8% το 2011.

Πίνακας 3. Εξέλιξη Δείκτη Μισθολογικού κόστους στο σύνολο της οικονομίας, εκτός από τον Πρωτογενή Τομέα και τις Δραστηριότητες των Νοικοκυριών

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
1ο 3μηνο	104,2	99,8	112,4	105,5	95,2	83,2	80,2	79,9	80,1	81,0	84,8	85,5	87,2	92,2	91,5	97,1
2ο 3μηνο	112,8	113,0	112,7	110,3	100,9	91,1	89,5	85,7	89,4	89,9	93,0	94,6	101,6	101,5	104,1	109,1
3ο 3μηνο	124,0	117,6	113,9	107,6	95,3	89,6	95,1	95,9	97,1	95,8	97,7	100,1	101,6	99,6	112,2	120,4
4ο 3μηνο	115,4	125,0	119,5	112,9	109,0	96,9	99,0	98,5	98,2	100,7	102,7	105,3	109,6	108,7	116,3	119,1
	114,1	**113,9**	**114,6**	**109,1**	**100,1**	**90,2**	**91,0**	**90,0**	**91,2**	**91,9**	**94,6**	**96,4**	**100,0**	**100,5**	**106,0**	**111,4**
% Δ από το ίδιο 3μηνο του προηγούμενου έτους																
1ο 3μηνο	4,4	-4,2	12,6	-6,1	-9,8	-12,6	-3,6	-0,4	0,3	1,1	4,7	0,8	2,0	5,7	-0,8	6,1
2ο 3μηνο	4,5	0,2	-0,3	-2,1	-8,5	-9,7	-1,8	-4,2	4,3	0,6	3,4	1,7	7,4	-0,1	2,6	4,8
3ο 3μηνο	4,8	-5,2	-3,1	-5,5	-11,4	-6,0	6,1	0,8	1,3	-1,3	2,0	2,5	1,5	-2,0	12,7	7,3
4ο 3μηνο	4,7	8,3	-4,4	-5,5	-3,5	-11,1	2,2	-0,5	-0,3	2,5	2,0	2,5	4,1	-0,8	7,0	2,4
	4,6	**-0,2**	**0,7**	**-4,8**	**-8,2**	**-9,9**	**0,8**	**-1,0**	**1,3**	**0,7**	**2,9**	**1,9**	**3,8**	**0,5**	**5,5**	**5,1**

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η πτώση αυτή ήταν αποτέλεσμα αφενός της μεγάλης μείωσης των αμοιβών ανά απασχολούμενο και της μεγάλης πτώσης των ακαθάριστων μισθολογικών αμοιβών λόγω της μεγάλης πτώσης της απασχόλησης στην 3ετία 2011-2013, και αφετέρου της πολύ μικρότερης πτώσης των συνολικών ωρών εργασίας στην οικονομία, πιθανόν λόγω περιορισμού των χαμένων ωρών εργασίας ανα απασχολούμενο.

Από την άλλη πλευρά, αν και η αύξηση του κατώτατου μισθού δεν φαίνεται να συνέβαλε στην αύξηση του Δείκτη Μισθολογικού Κόστους (ΔΜΚ) το 2019 και το 2020, ενδεχομένως είναι σημαντική. Ειδικότερα, η αύξηση του ΔΜΚ κατά 1,9% το 2019 (2ο 6μηνο 2019: +2,5%) μπορεί ενδεχομένως να οφείλεται στην αύξηση του ΚΜ, διότι η σημαντική αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας στη χώρα το 2019 και η συνεπαγόμενη προσεκτική αύξηση της απασχόλησης μέσω της χρήσης σε μεγάλο βαθμό ευέλικτων μορφών απασχόλησης, συνέβαλε στην αύξηση των ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο και θα έπρεπε να είχε συμβάλλει στη μείωση (αντί αύξησης) του ΔΜΚ το έτος αυτό.

Όσον αφορά το 2020, η ΕΛΣΤΑΤ εκτιμά ότι υπήρξε σημαντική αύξηση του ΔΜΚ κατά 3,8% (4ο 3μηνο 2020: 4,1%), πράγμα που κατά κύριο λόγο σημαίνει ότι οι ακαθάριστες αμοιβές των εργαζομένων δεν μειώθηκαν σημαντικά διότι η απασχόληση στην οικονομία μειώθηκε μόνο κατά -0,9%, αλλά οι ώρες εργασίας μειώθηκαν κατά -12,6% (Πηγή: ILO – ΙΝΕ ΓΣΕΕ). Έτσι, το σύνολο των ακαθάριστων αποδοχών δεν μειώθηκε σημαντικά (διότι η απασχόληση μειώθηκε ελάχιστα), ενώ μειώθηκαν πολύ οι ώρες εργασίας. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι το 2020 και σε μεγάλο βαθμό και το 2021 ένα μεγάλο μέρος του αυξημένου κόστους εργασίας πληρώθηκε από τα σημαντικά Δημοσιονομικά Πακέτα του 2020 και του 2021.

Όσον αφορά το 2021, η ΕΛΣΤΑΤ εκτιμά μεγάλη αύξηση του ΔΜΚ κατά 5,7% στο 1ο 3μηνο 2021, αλλά στα επόμενα 3μηνα του 2021 ο ΔΜΚ ήταν μειωμένος σε ετήσια βάση. Αυτό οφείλεται στο ότι, αντίθετα με το 2020, στο 1ο 3μηνο 2021 η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) έδειξε μείωση της απασχόλησης κατά -5,9% σε ετήσια βάση και, κατά συνέπεια, πτώση του ακαθαρίστου εισοδήματος εξηρτημένης εργασίας κατά -4,4% σε ετήσια βάση. Με αυτά τα δεδομένα, η πτώση των ωρών εργασίας στο 1ο 3μηνο 2021 θα πρέπει να ήταν πολύ μεγαλύτερη για να αυξηθεί ο ΔΜΚ κατά 5,7%. Στα επόμενα τρία 3μηνα του 2021 είναι προφανές ότι η αύξηση των ωρών εργασίας που πράγματι καταγράφηκαν ήταν μεγαλύτερη από την αύξηση του σύνολο ακαθάριστων αμοιβών.

Το 2022, η αύξηση του ΚΜ κατά 2,0% από 1.1.2022 και κατά 7,54% από 1.5.2022, είχε προφανώς σημαντική επίπτωση στην αύξηση του ΔΜΚ με αύξησή του κατά 5,5% το 2022. Αυτό δείχνει πολύ μεγαλύτερη αύξηση του συνόλου των αμοιβών των εργαζομένων από την αύξηση των καταγεγραμμένων ωρών εργασίας που σημειώθηκε λόγω της μεγάλης αύξησης του ΑΕΠ κατά 5,56% το 2022.

Τέλος, η νέα αύξηση του ΚΜ κατά 9,4% από 1ης Απριλίου 2023 ενδεχομένως συνέβαλε στην αύξηση του ΔΜΚ κατά 5,1% και το 2023.

Συνολικά, η αύξηση του ΚΜ το 2019, το 2022 και το 2023 φαίνεται ότι είχε θετική επίπτωση στην αύξηση του κόστους εργασίας ανά ώρα εργασίας (ΔΜΚ), ενώ η σταθερότητα του ΚΜ το 2021 συνέβαλε στην σημαντική πτώση του ΔΜΚ στο 2ο 6μηνο του 2021 και στο 1ο 3μηνο 2022 - σε συνδυασμό με την υψηλή ανάκαμψη της οικονομίας.

Η εξέλιξη του ωριαίου κόστους εργασίας στην Ελλάδα (δηλαδή του Labour Cost Index (LCI) που δημοσιεύεται από τη Eurostat) συγκριτικά με επιλεγμένες ανταγωνίστριες χώρες και με τη Ζώνη του Ευρώ, παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 4. Με τις αλλαγές που επήλθαν στη λειτουργία της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα στην περίοδο 2010-2013 και τη μείωση του ΚΜ, το κόστος εργασίας ανά ώρα εργασίας στην Ελλάδα σημείωσε πολύ μεγάλη μείωση, μετά την πολύ μεγάλη αύξησή του στην περίοδο 2000-2009.

Στην περίοδο 2023/2013 το ωριαίο κόστος εργασίας στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 23,0% (ονομαστικό ΑΕΠ: +22,8%)[1], έναντι αύξησής του κατά 11,8% στην Ιταλία (ονομαστικό ΑΕΠ: 26,9%), κατά 34,3% στην Ιρλανδία (ονομαστικό ΑΕΠ: 183,6%), 27,3% στην ΕΕ-20 (Ονομαστικό ΑΕΠ: 43,4%), 16,1% στην Ισπανία (ονομαστικό ΑΕΠ: 43,2%).

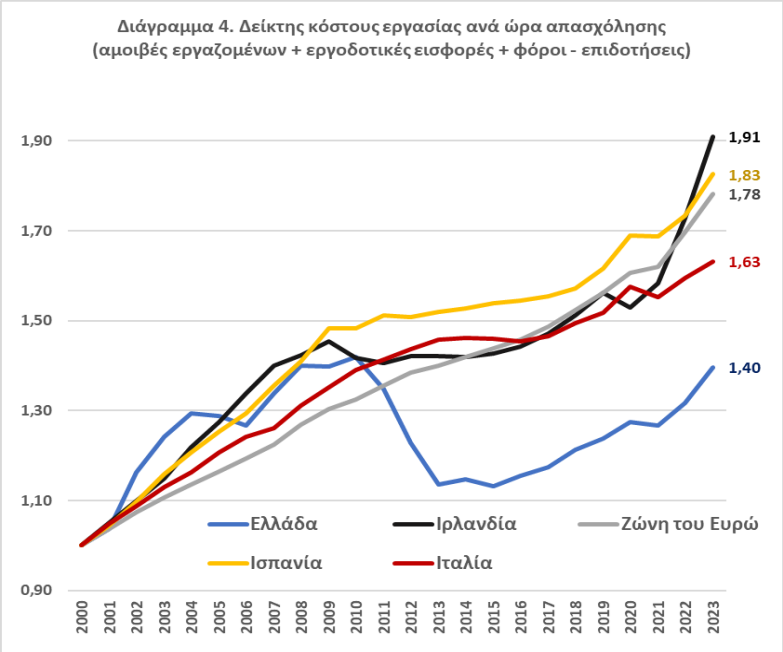

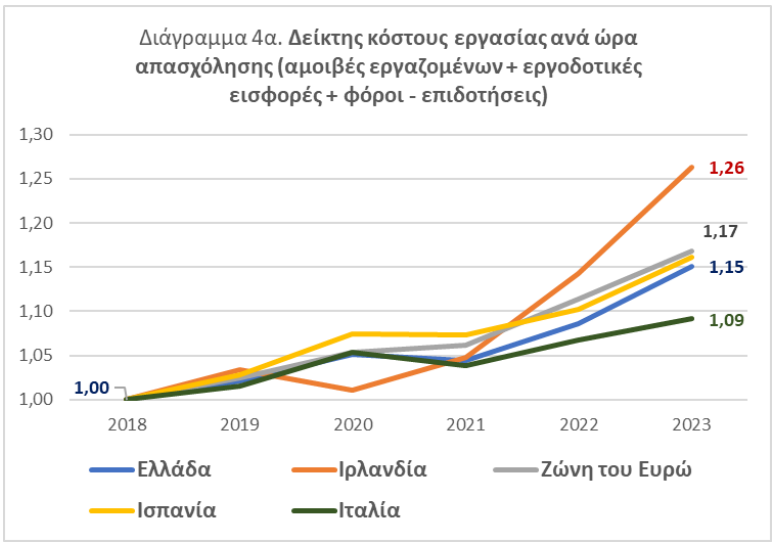

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, το κόστος εργασίας ανά ώρα εργασίας στην Ελλάδα, παρά την σημαντική αύξησή του στην περίοδο 2023/2013, με βάση το 2000=100, το 2023 ήταν ακόμη στο 1,40 (δηλαδή +40% σε σχέση με το 2000), έναντι 1,91 στην Ιρλανδία, 1,78 στη Ζώνη του Ευρώ, 1,83 στην Ισπανία, 1,63 στην Ιταλία και 5,47 στην Ουγγαρία. Από την άλλη πλευρά, είναι αξιοσημείωτο (βλ. Διάγραμμα 4α) οτι μετά το

[1] Κατά την εκτίμησή μας και με βάση την πολύ μεγάλη αύξηση των εισαγωγών Α&Υ (κατά 86,48%) στην περίοδο 2023/2013, η αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ στην Ελλάδα στην περίοδο αυτή ήταν σημαντικά υψηλότερη από το 22,8%.

2018 το ωριαίο κόστος εργασίας στην Ελλάδα αυξάνεται με οριακά χαμηλότερο ρυθμό από οτι στην Ευρωζώνη και την Ισπανία (1,15 έναντι 1,17 και 1,16 αντίστοιχα με βάση το 2018 = 100) και υψηλότερο ρυθμό από οτι στην Ιταλία.

Ωστόσο, η εξέλιξη της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της χώρας προκύπτει από την εξέλιξη του Σχετικού Κόστους Εργασίας ανά Μονάδα προϊόντος σε κοινό νόμισμα (Real Effective Exchange Rate με βάση το σχετικό ULC, ή REERULC) έναντι των χωρών που ανταγωνίζονται τα Ελληνικά προϊόντα στις αγορές του εξωτερικού. Με βάση αυτό το δείκτη, η Ελλάδα συνεχίζει να βελτιώνει την διεθνή ανταγωνιστικότητά της όπως αναλύεται στο επόμενο Κεφάλαιο.

2.4. Κατώτατος Μισθός και Διεθνής Ανταγωνιστικότητα

Το 2019, όπως φαίνεται στον Πίνακα 2, σε επίπεδο Εθνικών Λογαριασμών, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (ULC) στην Ελλάδα σημείωσε μηδενική μεταβολή (0,0%) (ΑΕΠ/απασχολούμενο: -0,3%, Αμοιβές/απασχολούμενο: -0,3%)[2]. Δεδομένου ότι η αύξηση του ULC στην ΕΕ-19 ήταν 1,9%, αυτό οδήγησε στην υποτίμηση της Πραγματικής Σταθμισμένης Ισοτιμίας του Ευρώ για την Ελλάδα με βάση το σχετικό ULC (REERULC) έναντι της ΕΕ-19, κατά -1,9%.

Το 2020, το ULC για την Ελλάδα αυξήθηκε κατά 7,0% (ΑΕΠ/απασχολούμενο: -6,9%, Αμοιβές/απασχολούμενο: -0,4%). Η αύξηση του ULC στην ΕΕ-19 ήταν στο 4,6% (εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής) οδηγώντας σε ανατίμηση της REERULC για την Ελλάδα έναντι της ΕΕ-20, κατά 2,3%.

Αντίθετα, σημαντική βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος σημειώθηκε το 2021, το 2022 και το 2023, με υποτίμηση του σχετικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (ULC Ελλάδα/ULC ΕΕ-20) κατά -2,9%, -3,7% και -1,8% αντίστοιχα. Αυτό συνέβη λόγω της σημαντικής αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας (ΑΕΠ/ απασχολούμενο) στην Ελλάδα κατά 7,1% το 2021, 3,0% το 2022 και κατά 0,8% το 2023 (σε μεγάλο βαθμό λόγω και της εκτίμησης για σχετικά μικρή αύξηση της απασχόλησης σε σχέση με την εκτιμώμενη αύξηση του ΑΕΠ). Σημειώνεται η εκτίμηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ) για σημαντική αύξηση του ULC στην ΕΕ-20 κατά 6,0% το 2023 (με σημαντική αύξηση των αμοιβών/ απασχολούμενο κατά 5,5%, παρά την πτώση του ΑΕΠ/απασχολούμενο κατά -0,5% και τη μικρή αύξηση του ΑΕΠ κατά +0,6%).

Το 2024, η αύξηση των αμοιβών ανά απασχολούμενο στην Ελλάδα εκτιμάται από την ΕΕ (Νοέμβριος 2023) στο 4,1% και από το ΙΝΣΕΤΕ στο 4,2% (2023: 4,9%)

[2] Η διαφορά του δείκτη ULC από τον δείκτη LCI (του ωριαίου κόστους εργασίας που προαναφέρθηκε) είναι ότι το ULC εκτιμάται ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος, ενώ ο δείκτης LCI εκτιμά την εξέλιξη των ακαθάριστων αμοιβών ανά ώρα εργασίας. Ο δείκτης ULC συνεκτιμά και την παραγωγικότητα. Όταν η παραγωγικότητα (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο, ή ΑΕΠ ανά ώρα εργασίας) αυξάνει το ULC μειώνεται με δεδομένες τις αμοιβές ανά απασχολούμενο.

συνεκτιμώντας νέα αύξηση του ΚΜ κατά 5,0% από 1/4/2024 καθώς και αυξήσεις μισθών που θα προκύψουν ανεξάρτητα από την αύξηση του ΚΜ λόγω της σχετικής στενότητας που παρατηρείται σε αρκετούς τομείς της αγοράς εργασίας. Η εξέλιξη αυτή, συνδυάζεται με τις εκτιμήσεις του ΙΝΣΕΤΕ για αύξηση του ΑΕΠ το 2024 κατά 2,6% και για αύξηση της απασχόλησης κατά 1,1%, με την αύξηση του ΑΕΠ/απασχολούμενο να εκτιμάται στο 1,5%, με αποτέλεσμα την αύξηση του ULC για την Ελλάδα κατά 2,7%. Η αύξηση του ULC για της ΕΕ-20 εκτιμάται από την ΕΕ στο 3,8% και συνεπάγεται νέα υποτίμηση του REERULC για την Ελλάδα κατά -1,1%.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η σημαντική αύξηση του ΚΜ στην περίοδο 2021-2024, συμβαδίζει με αξιοσημείωτη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Χώρας τόσο έναντι των χωρών της ΕΕ-20 (όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.), όσο και έναντι των 37 χωρών που συμπεριλαμβάνονται στο σχετικό υπόδειγμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (βλ. Πίνακα 4) και που λαμβάνει υπόψη και τις διακυμάνσεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας του Ευρώ, έναντι των χωρών του υποδείγματος της ΕΕ.

Πίνακας 4. Ποσοστιαία μεταβολή της Πραγματικής Σταθμ. Συναλλ. Ισοτιμίας του Ευρώ για την Ελλάδα (REER) με βάση το Σχετικό Κόστος Εργασίας ανά Μονάδα Προϊόντος, έναντι 37 ανταγωνιστριών χωρών που συμπεριλαμβάνονται στο "καλάθι" της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

	Germany	Greece	Spain	Ireland	Italy	Portugal	Κύπρος
Q4 2009/2000	2,5%	33,1%	22,4%	36,1%	27,8%	10,5%	26,0%
Q4 2011/Q4 2009	-6,3%	-0,7%	-7,0%	-14,1%	-4,5%	-6,9%	-2,8%
Q4 2012/Q4 2009	-6,4%	-8,2%	-12,1%	-16,3%	-6,5%	-10,7%	-5,3%
Q4 2013/Q4 2009	-1,6%	-10,7%	-10,7%	-14,0%	-3,2%	-8,1%	-6,6%
Q4 2014/Q4 2009	-1,4%	-13,6%	-12,1%	-25,0%	-4,7%	-10,9%	-11,3%
Q4 2015/Q4 2009	-2,6%	-18,0%	-14,6%	-36,8%	-6,8%	-12,4%	-16,3%
Q4 2016/Q4 2009	-1,9%	-17,9%	-15,2%	-32,3%	-7,3%	-11,1%	-18,1%
Q4 2017/Q4 2009	1,8%	-17,2%	-13,6%	-34,2%	-5,3%	-8,1%	-15,3%
Q4 2019/Q4 2009	2,4%	-20,6%	-11,9%	-39,4%	-7,7%	-6,9%	-16,6%
Q4 2020/Q4 2009	4,4%	-15,7%	-7,0%	-43,0%	-6,2%	-2,1%	-15,6%
Q4 2021/Q4 2009	3,3%	-21,0%	-10,2%	-46,4%	-8,1%	-4,0%	-18,3%
Q4 2022/Q4 2009	1,8%	-25,9%	-13,7%	-50,5%	-10,9%	-6,6%	-20,5%
Q3 2023/Q4 2009	4,8%	-25,5%	-12,6%	-49,5%	-10,3%	-6,0%	-17,1%
Q4 2011/2000	-4,0%	32,1%	13,9%	16,9%	22,0%	2,9%	22,5%
Q4 2012/2000	-4,1%	22,2%	7,7%	13,9%	19,5%	-1,3%	19,3%
Q4 2013/2000	0,9%	18,9%	9,4%	17,1%	23,6%	1,6%	17,7%
Q4 2014/2000	1,0%	14,9%	7,7%	2,1%	21,8%	-1,5%	11,8%
Q4 2015/2000	-0,2%	9,1%	4,5%	-14,0%	19,1%	-3,1%	5,5%
Q4 2016/2000	0,5%	9,3%	3,9%	-7,9%	18,4%	-1,7%	3,3%
Q4 2017/2000	4,4%	10,2%	5,8%	-10,4%	21,0%	1,6%	6,7%
Q4 2019/2000	4,9%	5,7%	7,9%	-17,5%	17,9%	3,0%	5,1%
Q4 2020/2000	7,0%	12,2%	13,9%	-22,4%	19,9%	8,2%	6,4%
Q4 2021/2000	5,8%	5,2%	10,0%	-27,1%	17,4%	6,1%	2,9%
Q4 2022/2000	4,3%	-1,3%	5,7%	-32,6%	13,8%	3,3%	0,2%
Q3 2023/2000	7,4%	-0,8%	7,0%	-31,2%	14,6%	3,9%	4,4%

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Price & Cost Competitiveness (15 January 2024).

Ειδικότερα για το 2024, το ΙΝΣΕΤΕ εκτιμά: (i) την αύξηση του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές 2015 κατά 2,6% (2023: 2,3%, 2022: 5,56%) και (ii) αύξηση της απασχόλησης κατά 1,1% (2023: 1,5%). Αυτό συνεπάγεται αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (ΑΕΠ/απασχολούμενο) το 2024 κατά 1,5%, όπως προαναφέρθηκε. Έτσι, ανάλογα του ύψους της αύξησης του ΚΜ, η επίπτωση στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας, εκτιμάται ως ακολούθως:

- Με αύξηση του ΚΜ κατά 4,0% από 1/4/2024, δηλαδή (σε δωδεκάμηνη βάση) στα € 946,4 από € 910 που είναι από 1/4/2023, λαμβάνοντας υπόψη και το carry over του πρώτου τριμήνου από την αύξηση της 1/4/2023, θα οδηγήσει σε αύξηση του μέσου ΚΜ κατά 5,26% το 2024. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση των αμοιβών/απασχολούμενο στο 3,6% το 2024 και θα συνεπάγεται την αύξηση του ULC της Ελλάδος κατά 2,1% το 2024. Με εκτιμώμενη αύξηση του ULC της ΕΕ-20 κατά 3,8%, αναμένεται βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος (βάσει REERULC) κατά -1,7% (2023: -1,8%, 2022: -3,7%, 2021: -2,9%)

- Με αύξηση του ΚΜ κατά 5,0% από 1/4/2024, δηλαδή (σε δωδεκάμηνη βάση) στα € 955,5 από € 910 που είναι από 1/4/2023, λαμβάνοντας υπόψη και το carry over του πρώτου τριμήνου από την αύξηση της 1/4/2023, θα οδηγήσει σε αύξηση του μέσου ΚΜ κατά 6,03% το 2024. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση των αμοιβών/απασχολούμενο στο 4,2% το 2024 και θα συνεπάγεται την αύξηση του ULC της Ελλάδος κατά 2,7% το 2024. Με εκτιμώμενη αύξηση του ULC της ΕΕ-20 κατά 3,8%, αναμένεται βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος (βάσει REERULC) κατά -1,1% (2023: -1,8%, 2022: -3,7%, 2021: -2,9%).

- Με αύξηση του ΚΜ κατά 7,0% από 1/4/2024, δηλαδή (σε δωδεκάμηνη βάση) στα € 974 από € 910 που είναι από 1/4/2023, λαμβάνοντας υπόψη και το carry over του πρώτου τριμήνου από την αύξηση της 1/4/2023, θα οδηγήσει σε αύξηση του μέσου ΚΜ κατά 7,56% το 2024. Αυτό θα οδηγήσει σε αύξηση των αμοιβών/απασχολούμενο στο 6,0% το 2024 και θα συνεπάγεται την αύξηση του ULC της Ελλάδος κατά 4,5% το 2024. Με εκτιμώμενη αύξηση του ULC της ΕΕ-20 κατά 3,8%, αναμένεται επιδείνωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος (βάσει REERULC) κατά 0,6% (2023: -1,8%, 2022: -3,7%, 2021: -2,9%).

2.5. Η αύξηση των Εισαγωγών

Σημαντικός περιοριστικός παράγοντας για την άσκηση οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα είναι η πολύ μεγάλη αύξηση των εισαγωγών Α&Υ, που ανέρχεται σε 53,0% την περίοδο 2019-2023 και σε 92,45% στην περίοδο 2014-2023 (βλ. Πίνακα 1). Η πολύ μεγάλη αυτή αύξηση των εισαγωγών αποτελεί το σημαντικότερο πρόβλημα της Ελληνικής και συμβάλλει στη διαμόρφωση του ελλείματος Εξωτερικού Ισοζυγίου Α&Υ (ΕΙΑ&Υ) της χώρας σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα (2022: -9,0% του ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές, 2023: -6,0% του ΑΕΠ). Αυτό μάλιστα συμβαίνει παρά την εντυπωσιακή αύξηση

και των εξαγωγών Α&Υ με ΜΕΡΜ 7,38% στην περίοδο 2019-2023 και με ΜΕΡΜ 6,26% στην περίοδο 2014-2023.[3]

Προς το παρόν, επομένως, εμπόδιο σε μεγάλες αυξήσεις του ΚΜ στην Ελλάδα δεν είναι η διεθνής ανταγωνιστικότητα – στο βαθμό που ανάλογες αυξήσεις μισθών καταγράφονται και στις άλλες ανταγωνίστριες χώρες (βλ. ενότητα 2.4). Αντίθετα, σημαντικό εμπόδιο για μεγαλύτερες αυξήσεις του ΚΜ στην Ελλάδα εξακολουθεί να είναι η πολύ μεγάλη αύξηση των εισαγωγών Α&Υ και το συνεπαγόμενο σχετικά υψηλό έλλειμμα στο ΕΙΑ&Υ.

Στρατηγικά η Ελλάδα, μετά την προσαρμογή της οικονομίας της στην περίοδο 2010-2018, θα πρέπει να έχει πλεόνασμα στο ΕΙΑ&Υ της. Αντί αυτού το 2023 είχε και πάλι σημαντικό έλλειμμα της τάξης του -6,0% του ΑΕΠ λόγω της αύξησης των εισαγωγών.

2.6. Κατώτατος Μισθός και Μέσος Μισθός

Το 2017, ο ΚΜ ανερχόταν στο 57,8% του μέσου μισθού στην οικονομία (στοιχεία ΕΦΚΑ συμπεριλαμβανομένων των κλάδων της Δημόσιας Διοίκησης - Εκπαίδευσης - Υγείας και των Τραπεζών – Ασφαλειών). Το 2023 η σχέση ΚΜ και μέσου μισθού είχε ανέλθει στο 71,18%, ενώ σε ορισμένους κλάδους (πχ κατασκευές, εστίαση) είναι υψηλότερη.

Επίσης, ο ΚΜ αντιστοιχεί στο 53,2% σε σχέση με το κατά κεφαλή ΑΕΠ της χώρας (2023) υψηλότερα από χώρες όπως η Γερμανία (2023: 48,76%). Ο ΚΜ προσδιορίζεται σύμφωνα με το επίπεδο ανάπτυξης και τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της κάθε οικονομίας και δεν μπορεί να συγκρίνεται ούτε να επιδιώκεται η αυθαίρετη σύγκλισή του μεταξύ των οικονομιών σε απόλυτο μέγεθος. Η βιώσιμη αύξηση του ΚΜ κάθε χώρας και η σύγκλισή του με άλλες πιο αναπτυγμένες χώρες γίνεται μόνο μέσω της διεθνώς ανταγωνιστικής ανάπτυξης της οικονομίας της.

Όπως έχει τονισθεί και σε προηγούμενες Εκθέσεις του ΙΝΣΕΤΕ, η ελληνική οικονομία χαρακτηρίζεται από τα εξής δεδομένα:

1. Είναι σαφής η ύπαρξη μιας συστηματικής σχέσης ανάμεσα, αφενός, στο ύψος του κατώτατου μισθού σε σχέση με τον μέσο μισθό του κλάδου, και αφετέρου, στην έκταση των ευέλικτων μορφών απασχόλησης εντός του κλάδου οικονομικής δραστηριότητας. Δηλαδή, στους κλάδους όπου ο μέσος μισθός πλήρους απασχόλησης είναι χαμηλός - άρα η αναλογία του κατώτατου είναι υψηλή - η έκταση των ευέλικτων μορφών εργασίας είναι μεγαλύτερη.

[3] Ωστόσο, η πολύ μεγάλη αύξηση των εισαγωγών Α&Υ στις περιόδους 2023/2013 και 2023/2018 (ΜΕΡΜ σε τρέχουσες τιμές 6,77%και 8,88% αντίστοιχα), αποτελεί σαφή ένδειξη ότι η αύξηση του πραγματικού ονομαστικού ΑΕΠ τις περιόδους 2023/2013 και το 2023/2019 ήταν σημαντικά υψηλότερη από την εκτίμηση της ΕΛΣΤΑΤ για αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ με ΜΕΡΜ 2,03% στην περίοδο 2023/2013 και με ΜΕΡΜ 4,13% στην περίοδο 2023/2019. Επομένως, είναι πολύ πιθανό ότι η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ σε σταθερές τιμές στην περίοδο 2023/2013 ήταν μεγαλύτερη από την αύξηση του μετρούμενου ΑΕΠ κατά μόλις 10,89%.

2. Ταυτόχρονα, όσο μεγαλύτερη είναι η σημασία των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων στην απασχόληση ενός κλάδου τόσο ευρύτερη είναι και η έκταση των ευέλικτων μορφών εργασίας.

3. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι υπάρχει μια στενή αλληλεξάρτηση μεταξύ του μεγέθους της επιχείρησης, του ύψους του μέσου μισθού και της έκτασης των ευέλικτων μορφών απασχόλησης.

4. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι δυο σημαντικότεροι κλάδοι σε όρους όγκου μισθωτής απασχόλησης, το Λιανικό εμπόριο και η Εστίαση, χαρακτηρίζονται ταυτόχρονα από:

- πολύ υψηλά ποσοστά ευέλικτων μορφών εργασίας,
- πολύ υψηλή συγκέντρωση μικρών (11-50 απασχολούμενοι) και πολύ μικρών επιχειρήσεων (0-10 απ.),
- χαμηλούς μέσους μισθούς πλήρους απασχόλησης και συνεπώς υψηλές αναλογίες του κατώτατου μισθού σε σχέση με το μέσο μισθό πλήρους απασχόλησης,
- χαμηλότερα επίπεδα μισθών για τους μισθωτούς μερικής απασχόλησης, ενώ
- στους δυο αυτούς κλάδους συγκεντρώνεται ένα πολύ σημαντικό τμήμα του συνόλου των μισθωτών της οικονομίας με ευέλικτες σχέσεις εργασίας και ένα αναλογικά πολύ μικρό τμήμα των μισθωτών με πλήρη απασχόληση.

5. Οι κλάδοι στους οποίους ο θεσπισμένος κατώτατος μισθός πλήρους απασχόλησης είναι ίσος η υψηλότερος από το 50% του κλαδικού μέσου μισθού πλήρους απασχόλησης, συγκεντρώνουν σχεδόν το 60% του συνόλου των μισθωτών, αλλά τα ¾ του συνόλου των μισθωτών με ευέλικτες μορφές και μόλις το ½ των μισθωτών πλήρους απασχόλησης.

6. Πάνω από τα ¾ του συνόλου των απασχολουμένων με ευέλικτες μορφές εργασίας εργάζονται σε μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις, και σχεδόν το ½ σε πολύ μικρές.

7. Υπάρχει μια σαφής θετική σχέση ανάμεσα στο μέγεθος της επιχείρησης και την αναλογία των χαμηλόμισθων, δηλ. όσο μειώνεται το μέγεθος της επιχείρησης τόσο μειώνεται ο μέσος μισθός για όλα τα είδη απασχόλησης.

Η πολύ υψηλή αναλογία του κατώτατου μισθού στις πολύ μικρές επιχειρήσεις πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο προβληματισμού, υπό την έννοια ότι η διαμόρφωση της ελληνικής ιδιωτικής οικονομίας, όπου κυριαρχεί το πολύ μικρό και μικρό μέγεθος επιχείρησης, ενδεχομένως οδηγεί είτε σε μια διεύρυνση των ευέλικτων μορφών εργασίας που δεν υπαγορεύεται από επιχειρησιακές απαιτήσεις αλλά από το υψηλό συνολικό κόστος εργασίας σε σχέση με την παραγωγικότητα είτε σε υποδηλωμένη είτε και σε εντελώς αδήλωτη και ανασφάλιστη εργασία, μειώνοντας, παράλληλα, τις δυνατότητες διεύρυνσης του εργατικού τους δυναμικού και συρρίκνωσης της ανεργίας.

Με αυτό το δεδομένο, η εξέλιξή του κατώτατου μισθού θα πρέπει να προσδιορίζεται από τον ρυθμό αύξησης του μέσου μισθού - λαμβάνοντας υπόψη τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στις πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις και στους κλάδους με πολύ χαμηλούς μέσους μισθούς - ο οποίος με τη σειρά του προσδιορίζεται από το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ, αλλά και από την πίεση που ασκεί είτε στους εργαζόμενους το μέγεθος της ανεργίας είτε και στις επιχειρήσεις οι ενδεχόμενες ελλείψεις εργατικού δυναμικού. Το υψηλό ποσοστό ανεργίας μπορεί να περιορίσει το ρυθμό αύξησης του μέσου μισθού σε χαμηλότερο ποσοστό από το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ ενώ οι ελλείψεις εργατικού δυναμικού να φέρουν το αντίθετο αποτέλεσμα είτε σε κάποιους κλάδους είτε στο σύνολο της οικονομίας αν είναι αρκούντως διευρυμένες και επίμονες. Ωστόσο, όσο μειώνεται το μέγεθος της ανεργίας, ο ρυθμός αύξησης των μισθών θα τείνει να πλησιάσει τον ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ και όταν η ανεργία μειωθεί κάτω από ένα επίπεδο είναι πολύ πιθανό ο ρυθμός αύξησης του μέσου μισθού να υπερβαίνει το ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ.

3. Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής

Από τα ανωτέρω προκύπτει η δυνατότητα μιας πρόσθετης αύξησης του Κατώτατου Μισθού (ΚΜ) στην Ελλάδα κατά 5,0% από την 1η Απριλίου το 2024.

Η αύξηση αυτή, στηρίζεται στις ακόλουθες εξελίξεις - εκτιμήσεις:

(i) Η αύξηση του ΑΕΠ της Ελλάδος σε σταθερές τιμές εκτιμάται από το ΙΝΣΕΤΕ στο 2,3% το 2023 (ονομαστικό ΑΕΠ 6,4%), στο 2,6% το 2024 (5,0%) και στο 2,4% το 2025 (4,4%).

(ii) Η αύξηση του ΚΜ κατά 5,0%, εκτιμάται ότι θα συνεπάγεται αύξηση των αμοιβών ανά απασχολούμενο κατά 4,2% το 2024, η οποία με βάση την εκτίμηση για την αύξηση του ΑΕΠ κατά 2,6% (και του ΑΕΠ/απασχολούμενο κατά 1,5%), θα συνεπάγεται αύξηση του ULC της Ελλάδος κατά 2,7%.

(iii) Εκτιμάται περαιτέρω ανατίμηση της Σταθμισμένης Συναλλαγματικής Ισοτιμίας (NEER) του Ευρώ για την Ελλάδα κατά 1,6%, ενώ η αύξηση του σταθμισμένου ULC των 37 ανταγωνιστριών χωρών το 2024 εκτιμάται στο 5,2% (ΕΕ-20: 3,8%).

Με αυτές τις εκτιμήσεις - δεδομένα, η αύξηση αυτή του ΚΜ, κατά 5,0% από 1ης Απριλίου 2024, ή κατά 6,03% το 2024 έναντι του 2023, θα συνεπάγεται νέα μικρή βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος (βάσει του REERULC-έναντι των 37 χωρών) κατά -0,8% περίπου και το 2024. Η εξέλιξη αυτή είναι ικανοποιητική, δεδομένης της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας κατά -2,51% το 2021, -6,72% το 2022 και -2,81% στο 9μηνο 2023 (πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή).

Επίσης, με την εκτίμηση για αύξηση του ονομαστικού ΑΕΠ το 2024 κατά 5,0%, η προτεινόμενη αύξηση του ΚΜ κατά 5,0% από 1ης Απριλίου 2024, ή κατά 6,03% το 2024 έναντι του 2023, είναι ελεγχόμενα μεγαλύτερη, και μπορεί να θεωρηθεί ως

συνέχεια της πολιτικής για σταδιακή βελτίωση της κατανομής του εισοδήματος στην Ελλάδα, που έχει αρχίσει από το 2019 (Πίνακας 1).

Από την άλλη πλευρά, τα ακόλουθα ενδεχόμενα θα πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη και να εξεταστούν και οι ακόλουθοι παράγοντες (risk factors) που επιδρούν στην ανταγωνιστικότητα και την πορεία του πληθωρισμού:

(1) Η παρατηρούμενη ανατίμηση του Ευρώ (ιδιαίτερα για την Ελλάδα) την παρούσα περίοδο.
(2) Ενδεχόμενη αύξηση του Μοναδιαίου Κόστους Εργασίας των ανταγωνιστικών χωρών να είναι μικρότερη του 5,2%.
(3) Ενδεχόμενη επιδείνωση των προοπτικών ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με τις προοπτικές των άλλων χωρών.

Ινστιτούτο ΣΕΤΕ
Βουκουρεστίου 32,
106 71 | Αθήνα
t: +302103244368
e: info@insete.gr
www.insete.gr